

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

SURT LOS DIAS 10, 20 Y ÚLTIM DE CADA MES.

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ.	RECLAMS.
Tres mesos. 9 Rals.	Carrer de Jerusalem, n.º 32, primer pis.	Los subscribers per ratlla. . 1/2 Ral
Al estranger, tres mesos. . 13 »		Los no subscribers per id. . 1 »
Ultramar, tres mesos. . . 18 »		Passant de 10 ratllas, á preus con-
Un número sol. 1 »		vencionals.

SUMARI.

Duas paraulas sobre duas qüestions; per *Joaquim Riera y Bertran*.—Del respecte als monuments arquitectònichs; per *Macari Planella*.—Otjer (poesia); per *Antoni Camps y Fabrés*.—Laboratori del pagés; per *Lluís Justo y Villanueva*.—La guerra d' Africa (poesia); per *Damàs Calvet*.—La rosa de sang; per *Francisco Maspons y Labrés*.—Inventari de la Tresoreria de la Séu de Girona; per *Fidel Fita*.—* (poesia); per *Isidro Reventós*.—Revista Musical; per *Joseph Rodoreda y Santigós*.—Novas.

Folletí.—Historia de Banyolas (continuació); per *Pere Alsins*.—Julita (novela); per *Martí Genís y Aguilar*.

DUAS PARAULAS SOBRE DUAS QÜESTIONS.

Malicia fa certament que no s' haja pogut arribar entre 'ls escriptors catalans, ja que no á una unitat formitat complerta, al menys á l'unitat ortogràfica que seria de desitjar; però més malicia fa que á las divergencias en lo sistema d' escriure s' intenti donar una significació y una trascendencia eczageradas.

Pera nosaltres, qu' acostumém á donar rahó del geni y tracte de las personas ab que'ns freqüentem, y may ó casi may del trajo que vestexen; pera nosaltres, que tenim per retgla de conducta contraure amistat nó per consideració á las modulacions de veu, sinó als dots del esperit, pera nosaltres las divisions ortogràficas tenen tota la poca importancia que poden tenir. Nos ne planyém de tant en quant: may nos hi encaparrém. ¿Per quinas rahons? Moltes ne podriam aduhir á disposar de més espay en esta *Revista*, mes bastará que 'ns concretém y 'ns ficsém en una.

Encara que sia mancar als bons preceptes, per-métissens insinuar nostra idea ab nova comparansa. La perfecció, lo refinament en lo vestit no vé sino ab l' adelantament de la civilisació. Avans d' arribar á las comoditats de las modernas vestiduras, ¡quantas mortificacions! Qu' adelanti, qu' adelanti sempre, nostra benvolgudíssima literatura provincial, y no faltarà la desitjada unitat. Lo que no conseguexi l' espontaneitat d' alguns, ho conse-

guirá—¡trista condició humana!—l' egoisme de tots.

No solament en los albors, sinó en los temps d' or de las literaturas, hi veyém divergencias y, lo qu' es mes granat, inconseqüencias de sistema en un mateix escriptor y disbarats manifestos; mes axó no impedeix que 'l geni s' obri pas enaltint l' idioma de que 's val.

Sens il-lusionarnos, confessém que nostra moderna literatura catalana comensa tot just á viure, y que, per tal, gens d' estranyar es l' eczistencia d' opinions distintas respecte al modo d' acondicionarla á fi d' evitarli malaltia y mort.

¿Cóm ha conseguit la moderna literatura provençal, d' igual significació á Fransa que la nostra á Espanya, l' unitat ortogràfica que nosaltres no sabem conseguir?—En primer lloch perque al camp literari de Provença no hi concorran las distintas encontradas qu' al nostre s' ajustan; en segon lloch, per no esser tants ni tan laboriosos (parlém en general) los escriptors del Mitxdia de Fransa qu' escriuhen provençal; y en tercer lloch, per haver tinguda l' inmensa sort de que un geni com En Mistral dongués lo tó á la paraula d' En Roumanille y de n' Aubanel.

Nosaltres que som, relativament, molts, y cada dia aném essent més, no provenint d' unas matexas terras; provenintne, no pronunciém d' igual modo las paraulas; pronunciantlas, nos sentim ab dret á apreciarlas diversament en la representació escrita, ja històrica, ja eufònicament.—Tampoch tenim un Mistral, es á dir un gran geni de la poesia y ensem un respectable crítich en tot lo referent á son llenguatjenadiu. Contém ab una gran munió de talents, d' ingenis que 'ns merexen consideració, mes... mes no tenim un Mistral.

Axó, no obstant, la literatura catalana es una en son fons, perque *uns* son los pensaments y afectes que l' animan.

Los noms sagrats de Pàtria, Fé y Amor, qu' á tots nos agermanan, qu' á tots nos identifcan, son per fortuna noms que res tenen d' arcáichs, de rebuscats ni de inintel·ligibles; noms en singular, es á dir, no desinents en *as* ó en *es*; noms que no tenen *x* y que, per tant, no donan lloch á la col·locació ó

no col·locació d' una *i* davant d' aquella lletra. [Sí: per fortuna tots sentim, tots escribim y tots pronunciem d' igual manera 'ls mots simbolisadors de las aspiracions catalanistas.

Som catalans, som creyents y som amadors de tot lo bell y bo, á Barcelona com á Girona, á Tarragona com á Lleyda, á Valencia com á las Balears. En unas matexas fonts bebem, en un mateix desitx inspirem nostres treballs, y d' un mateix medi 'ns valem per' arribar enllà.

L' expressió racional y fins l' expressió retórica dels conceptes va *homogeneisantse* poch á poch, y tan especial, per no dir estrany, se fá 'l qui per sistema prescindeix de la possible justesa del llenyatje, com lo qui sistemàticament escriu d' un modo massa propi pera esser comprés de la majoria. Se va fugint ab igual empenyo, ab horror igual del vulgarisme que del arcaisme; se té per objectiu aquell just, aquell ensopegat medi que ni escandalitza als erudits ni desespera á la majoria dels lectors. Se van fent lloch paraulas poch ó molt arreconadas; se n' acomoda altras al us, y quan axó no es factible, se n' enmatlleven de necessaries, sacrificant los mots á las frases y procurant qu' aquestas no desdigan del esperit de nostre idioma.

Ara bé: si es innegable qu' aqueix ó aquexos treballs se realisan ¿per qué enfurismarse, ni per qué desesperar en vista de las divisions ortográficas? ¿Per qué enfilarse fins al cap-de-munt per una cosa que tant al cap-de-vall se troba?

Vaja fentse, com se va fent, la llum de l' unitat en lo fons y en la forma general (filosófica ó racional, prosódica y sintáctica) de la parla catalana, y, sens mirar indiferents las qüestions d' ortografia, no 'ns neguitejem ni menos ens irritém per amor d' ellas.

¿Nos hem de neguitejar ni irritar per qüestió d' ortografia (la part menys important de la gramática) quan admirem á nostres clàssichs catalans á despit de las inmensas erradas gramaticals que cometeren?

Lo qu' hem d' evitar es lo fanatisme, tan perjudicial en tot. Que cada hu obri segons li dicti la conciencia y 'l temps s' encarregará de donar rahó á qui la tinga.

Entre tant, qui escriu las presents ratllas se felicita de la *neutralitat ortográfica* de LA RENAXENSA. Aquest periódich ha donat constanment provas d' un afany digne, com es lo de que per petitesas de sistema no 's destruhixin en flor nostras esperansas. Axó fa plaher.

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

DEL RESPECTE ALS MONUMENTS ARQUITECTÓNICHs.

«Lo temps y las revolucions feren en alguns temples destrossos.»

Pi y Margall.

I.

Aymadors de l' art que tenim l' honra de professar y prenent per guia lo deber inexcusable de tot

mortal de contribuir ab son gra de sorra á la construcció de la gran obra humana per senyalar lo pas de nostra civilisació, havem vensut una vegada mes nostra repugnancia á escriure per lo públich, y al ferho tan sols desitjem donar quatre apuntes dels nostres humils conceptes, no precisament porque creguem que valgan gran cosa, sino per rompre lo glas, com podriam dir, al mutisme dels génis privilegiats qu' enclou Barcelona y que sobre la materia de que pensem tractar podriam desenrotllar tot lo seu saber, per lluhiment de l' art y profit dels seus semblants. Lo procurar alsar lo decaïment de l' art y l' admiració y respecte que 'ns dehuen moure los monuments arquitectónichs es lo nostre ideal escullit fa ja molts anys. L' arqueologia, ó mellor dit, los coneixements arqueològichs en nostra terra son una planta estranya y del tot desconeguts: los qui 'n tenen alguns, son poch y, per tant, sols los hi resta plorar de quan en quan contemplant l' impia destrucció, per mans atrevidas de algun monument. Pero si los que saben lo valor artístich de nostras grandesas callan ¿qui las defensará, qui las salvará del fi que per ignominia de qui ho decreta deu aterrarlos? ¿N' hi ha prou quan aixó 's resol, que corrin asbats los membres d' alguna corporació artística buscant ajuda y autoritat per deturar la mohiment del picot? ¿En moments en que sols se pensa enlluernar als ignorants, apagant mal inculcadas passions, es possible lograr res de bó? Los desenganyats respondrán á las preguntas indicadas.

Tot lo que no puga lograse durant la calma y per medi de reflexions lógicas, per medi d' una propaganda incansable y estesa per tots quatre cantons de la Península, creyem que res, ó ben poca cosa pot donar per resultat final.

Molt trist es veure la poca ó cap importancia que 'l vulgo dona á las grans creacions del humá saber escampadas per totas las encontradas pe 'l geni de nostres venerables antepassats. La falta de coneixements artístichs que predomina no solzament en lo vulgo sino fins entre aquellas personas que per la seva posició y educació sembla que deurian, quan menys, respectar los monuments històrichs y artístichs, si no com á experts, per lo respecte qu' acredita tot lo que essent dot de nostres avis devem guardar y trasmetre als veniders, es sens dupte la causa de las ruinas y profanacions dels monuments de nostra estimada Patria. Sols la falta d' alguns coneixements sisquera rutinaris ha causat la destrucció d' inapreciables joyas qu' eran honra y orgull d' Espanya.

De totas las arts plásticas no hi ha pas cap dupte que l' arquitectura, mare d' ellas, es la mes digne d' estudi per esser per si sola l' historia dels pobles; ella, com diu Rada y Delgado, es lo gran llibre de l' humanitat. L' afinitat entre l' arquitectura y l' historia es indiscutible; ella segueix passivament las inflexions de cada generació, se retratan en sos monuments los usos y costums que nasqueren de las creencias religioses y polítiques, de sos avançaments científichs é industrials, y quan ha desa-

paregut una generació darrera l'altre, quan l'història escrita titubeja per esplanar la narració de fets antichs s'axeca l'arquitectura y 'ns obra orgullosa las suas severas empero fidels é incorruptibles planas de roca. Y cada monument, cada clausó, es un viu testimoni d'antichs y olvidats fets. Com escudrinyar lo fosch caminal dels temps primitius, sensa l'esplendorosa història de l'art, d'eix gran llibre que deu son origen á las primeras necessitats de l'home y acabarà ab la fi del mon? Creurá ningú mitxanament instruit que los estils céltich y pelásguich, grech y romá, arabesch y románich, ojival y renaixement, sigan fruyt d'alguns inventors? Creyem que no, porque creure tal absurdo seria una ilusió, seria no veure en la diversitat de tipos las fesomías d'altres tantas épocas, y aixó jamay ha sigut negat.

Las costums, los usos, las ciencias, l'industria y principalment las creencias, la fé de las varias generacions que venen encadenantse tant, los qui á forsa de novas y diferents necessitats han influït constantment en las trasmitacions de l'Art han fet que de cambi en cambi hage vingut fins á nostres dias total y paulatinamenl trasmudat, y cada estil ha fixat un capítol, cada monument un párrafo, cada motllura una lletra de l'història religiosa, política y social de l'epoca que 'ls engendrará. L'Arquitectura ha sigut, es y podem dir será sempre lo mirall dels pobles.

Lo grau de cultura d'un país se mideix per l'estat que presentan las vias públicas, los edificis públics y privats, per l'afany de conservació dels monuments que se descubreix en las corporacions populars, civils y religiosas com á tutoras dels seus representants. Desgraciadament Espanya en lo que va de seggle está divorsiada, respecte á aqueix punt, ab sa cultura; respecte á estimació á sos monuments está á última fila. Podrá ésser errada nostra opinió, pero los fets confirman, apoyan y segellan lo qu'acabem d'esmentar.

Los monuments d'arquitectura, las joyas de la pátria, las verdaderas glorias nacionales no son mes per la generalitat dels espanyols que pedras ó pedrotas posadas unas al demunt d'altres; per la generalitat, una antigüetat es una cosa vella; la generalitat res llegeix, porque tampoch ne sap, en un vas etrusch, en una llápida romana; res li diu lo robust y continuat arch bisantí; res sent ni veu dintre d'una cripta; en una paraula: sonriu ab malícia al veure un arqueólech envellit contemplant y estudiant las ruinas per tot arreu escampadas y mes encare si devant las ruinas de nostras grandesas que com diu Pi y Margall «tenen algo de sublime» y que «membres d'un antich edifici, nos retratarán ab exáctitut lo geni, las costums y la religió també dels seus gelosos fundadors, nos trassarán son gust en bellas arts» y mes sonriu, déyam, l'ignorancia quan devant nostras ruinas llegeix ó sent á dir que l'arquitectura ojival nos trasporta, nos aixeca fins al Suprem Creador, porque per l'ignorancia lo gótic es bárbaro, es tenebrós, es inquisitorial, ¡bárbara, tenebro-

sa, inquisitorial la sublime y hermosa arquitectura ojival! aquella arquitectura de la cual l'insigne Castelar diu «que todas las lineas dels seus archs »pujan al cel, y s'uneixen armoniosas en un punt» y que «per aixó se vehuen tots los pensaments de »l'artista reunir-se en l'unitat de Deu, que representa 'l temple d'una manera admirable, com un »etern símbol!!»

Temps es de fer compendre á tots l'importancia dels monuments, temps es de no permetre baix cap concepte cap mena de profanació en las iglesias, palaus y casas particulars; la veneració deu estendre's á tot, tot absolutament es digne d'estudi y de gran respecte; los monuments de nostres antepassats sols son bens vincles que devem deixar á nostres hereus, sols l'us-de-fruyt tenim en ells, mes no lo de propietat absoluta. La servitut qu'als monuments devem y manera de practicarla per acabar ab lo vandalisme de l'ignorancia será objecte d'un altre article.

MACARI PLANELLA.

Barcelona 18 febrer 1874.

OTJER.

Sobre un pich del Pirineu,
demunt d'apilat rocam,
desferra de la creació
que escampá Deu allí dalt,
un jorn s'alsava un castell
de un poble casa payral.

Lo negre mur que 'l defensa
es tot de caps empedrat;
lo betum que fort l'aferra
n'ha sigut pastat ab sanch.

Penjan escuts de la torre,
llanses y capells y alfanchs;
dels caballers que 'ls portavan
s'afartan corbs y milans.

Ample fosso lo rodeja,
una balsera molt gran;
per passarla, 'ls Sarrahins
hi fan temps ha un pont de carn;
ja deu anys fa que s'hi afanyan....
y 'ls anys que s'hi afanyarán!

En sa tenda está 'l Vassir,
lo fer Vassir Soliman;
neguitós de greu congxa,
no s'estronca lo seu plany.

—¿Que us dol? li deya la Fada
mes bella que te al serrall,
ay! que us dol que un negre núvol
pel front se us vá arrossegánt?

—Lo Valí de Barcelona
vol lo cap de Otjer lo brau;
cada dia me 'l demana,
y ja n'han passat deu anys.

—No us desconorteu, Vassir,
no us afligiu, Soliman.
De la porta del castell
dins mon pit guardo la clau;

en mos ulls tinch la sageta
pera fletxá á aquest gegant.
No son anelles de ferro
les que l' engrillonarán,
ab brins de ma cabellera
jo 'n trenaré son dogal.—

Ab la claror de la lluna
la fada crusa la vall,
no sent l' herba ses petjades,
que sols la llepa volant.
Ja n' traspasa la balsera,
y al esser prop del portal,
¡que dolça, que esbaidora!
ohiu ses quexes y planys.

—Que trist deu esser, Otjer,
viure assedegat de sang
y tindre abrandada al cor
sempre la fomal del llamp!
No heu sentit may en los llabis
d' un bes d' amor lo dols flam?
may heu descansat lo front
demunt de un pit virginal?

Cent Reynes per vos suspiran
y penan que penarán;
entre tantes com vos ayman
cap com Zayda us ayma tant.

Temps ha que volto esta torre,
nit y jorn la vaig voltant
com colometa que cerca
son niu sens trovarlo may.
No us porta 'l vent mos sospirs?
no sentiú mos tendres lays?
Si obrir no m' voleu la porta,
al menys lo estret finestral,
y una amorosa ulladeta
á una Reyna no negau.
Exiu de est rónech castell,
baxeu del cim de eix penyasch;
mes que aquets feréstechs erms
mon florit jardí mes val,
mes que exa fosca coforna
la cambra de mon palau,
mes que les boyres glassades
de mon clar cel lo mirall,
mes que jaureu en la penya
folgar en llit nupcial.—

Callava 'l cant de la fada
y 'ls vents l' anavan portant
en la quietut de la nit
per los fondals de la vall.

De dins de la negra torre
respon una veu tronant:

—Jo no so nat per les festes
ni pels plahers del serrall;
mes que l' amor de cent Reynes
l' amor de patria es mes alt.

—Perqué 'l furor vos encega?
ay malhaurat, com vos plany!
qui heretará vostra gloria?

—Temps ha que mos fills son grans.

—Qui portará vostre nom?

—Tot un poble triomfant.

—Y li dexau per herencia
la soletat d' estes valls....?

—La herencia que li trameto,
vostres tendes y palaus,
vostres castells, vostres viles
y dels sarrahins la sang

perque d' ella se n' afarten
per molt mes d' setcents anys.

—Axis Alá 'l gran Profeta
confonga tos averanys,
com jo conjuro estes penyes,
oh malehit cristiá,
que sobre ton cap s' estimben,
y abruse aquets monts lo llamp,
y obre sa gola la terra,
y engorje l' infern als franchs.—
Lluhen los ulls de la fada
com dos encesos fogalls,
sa veu que era tany de l' arpa
truny com rugit d' huracá
que estremordeix á les feres
y fa tremir los penyals.

Los flochs de sa cabellera,
com serpents enverinats
se descargolan, s' estiran,
s' adressan sobre son cap;
colpeja ab lo peu la penya
que s' esquerda espurnejant
y enderrocantse s' enfonza
la Fada en un gorch de sang.

A. CAMPS Y FABRÉS.

LABORATORI DEL PAGÉS.

II.

Determinació dels ácits continguts en lo most.

Per efecte de causas que no anem ara á examinar, se dona en Espanya desde fa algun temps una importancia tan gran al alcohol, que cap cultivador pensa en altre cosa sino que 'i seu vi sia lo mes alcohólich possible. D' aquí el que tot vinicultor busqui ab cuydado la manera mes exacta possible de determinar la quantitat de sucre qu' hi ha en el most que cull y la de alcohol que conté 'l vi que ha produït. Desde que soch á Catalunya vinch combatent aquestas idees, puig crech que si be deu considerar-se l' alcohol com materia molt important no la tenen menor los ácits, segons me sembla haver probat extensament en la ebra titulada: «*Extracto de las sesiones que acerca la Vinicultura profesé en 1872 en el Instituto Agrícola Catalan de San Isidro*».

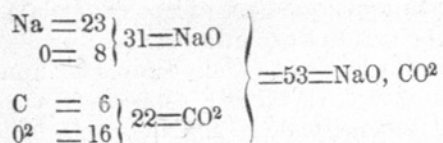
La determinació dels ácits continguts en lo most es, donchs, pera mi un dato potser mes important que el del sucre, porque gran part dels vins que 's cullen á Espanya no poden conservar-se per sols la quantitat de sucre que contenen ó de alcohol que aquest produheix y si se conservarian perfectament, com succehia abans de que 's conegués l' encabessament, si se 'ls hi donés la quantitat d' ácits ab que 'ls ha dotat la naturalesa y que l' home los hi treu ab lo sistema d' elaboració qu' estableix. Repetesch, no puch esténdrem mes en aquest assumpto, recomanant la citada obra pera tots los qui vullan véurel en tota sa estensió.

Los ácidos qu' existeixen en lo most poden ser varios, pero 'l vinicultor no está interessat en conèixerlos un per un, sino en saber la quantitat total que d' ells existeix en un litre de most ó vi.

L' agricultor, donchs, deu fer un reconeixement especial ab los rahims pera fixar 'l moment de veremar. Si tracta d' obtenir vins alcohòlics ó vins assucrats no deurá procedir á fer aquella operació sino quan lo most alcanse la major riquesa possible en sucre: si tracta d' obtenir vins frescos ó aciduls, llavors tindrà de fixar lo moment de veremar quan lo most hage adquirit lo màxim possible d' àcid tártrich.

Pera determinar la quantitat d' àcids continguts en un most empleo una dissolució normal de carbonat de sosa, pero com aquest ha de ser pur y no se 'n troba facilment en el comerç ab esta condició, es precis prepararlo, lo qual se consegueix calcinant en una càpsula al calor roig fosc, lo bicarbonat de sosa del comerç; esta sal se descompon per lo calor, pert un equivalent d' àcid carbònic y 's transforma en carbonat neutro de sosa químicament parlant: no obstant d' això, devem cerciar-nos de que no conté cloruros ni sulfats. Pera reconèixer això, pendrem un poch de carbonat de sosa en cuestió, lo dissoldrem en aygua en un tubo d' ensaig, l' acidularem ab àcid nítrich y 'l tractarem separatament pel nitrat de plata y pel nitrat de barita. Si 'l líquit no precipita per cap d' aquestas duas sals, estem segurs de sa puresa.

L' equivalent del carbonat de sosa es el següent:

Pendrem, donchs, 53 grams de carbonat de sosa, los tirarem en aygua destilada, de modo que 'l tot forme un litre á la temperatura de 15° del termómetro centígrado, y 'l líquit resultant lo guardarem cuydadosament en pots ben tapats.

Preparada la dissolució acidimétrica, estem en el cas de procedir al ensaig del most.

Al efecte se posan 100 centímetros cúbichs de most en la càpsula figura 7.ª, se calentan suaument, fins que 's posi á bullir, ab la làmpara d' esperit de vi, y ab la bureta graduada; (figura 5 ó 6), s' hi va tirant dissolució normal acidimétrica fins á tant que 'l paper de tornassol no s' enrogisca: se llegeix llavors la quantitat de dissolució de carbonat de sosa que s' ha gastat, y pera calcular la quantitat d' àcids continguts en el most se procedeix del modo següent:

Suposém que pera saturar los àcids continguts en los 100 c. c. de most, s' ha necessitat gastar 25 c. c. de dissolució normal: ab aquest dato establirém la següent proporció:

Si en 1000 c. c. de dissolució normal hi ha 53 gr. de carbonat de sosa anhidro, en los 25 c. c. gastats ¿quant carbonat de sosa hi haurá?

$$\begin{array}{r} 1000 : 53 :: 25 : x \\ 53 \times 25 \\ \hline 1000 \end{array} = 1'325$$

Es á dir, que en los 25 c. c. hi ha un gram 325 milígrams de carbonat de sosa: ab aquest dato formarem la següent proporció:

Si pera saturar los àcids continguts en 100 c. c. de most se necessitan 1'325 grams de carbonat de sosa, pera saturar los continguts en un litre ¿quant se necessitará?

$$\begin{array}{r} 100 : 1'325 :: 1000 : x \\ 1'325 \times 1000 \\ \hline 100 \end{array} = 13'250$$

Es á dir que pera saturar los àcids continguts en un litre de most se necessitan 13'250 grams de carbonat neutro de sosa. Es precis que 'ns fixém be en això: sino 'ns es possible saber facilment la quantitat total d' àcids qu' existeix en el most, per qual rahó tenim de limitarnos á buscarla per un equivalent; aixís es que no diem que en el most hi ha 13'250 grams d' àcids sino que hi ha una quantitat tal d' àcids que pera sa saturació se necessitan 10 grams 250 milígrams de carbonat de sosa.

III.

Determinació del alcohol contingut en los vins.

He dit ja anteriorment qu' un dels cossos continguts en el vi, y al qui 's donava mes importancia á Catalunya era l' alcohol.

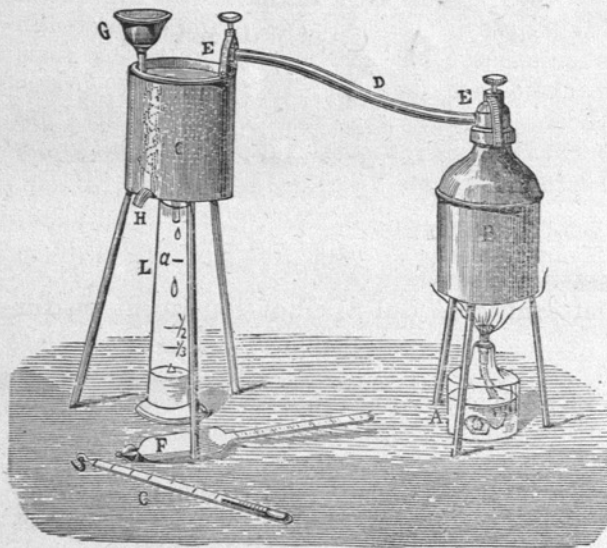
L' alcohol está en lo vi pura y simplement barrejat y de cap manera combinat ab los altres cossos que constitueixen aquest caldo. Lo fet de que l' alcohol estiga solzament barrejat ab los altres cossos y no combinat, es lo que ha induit als vinicultors moderns á encabessar lo vi, qual práctica deuria prohibirse segons lo dictamen de l' Academia de medicina de París del qual vaig estampar un resúmen en la obra titulada: *«Extracto de las sesiones que acerca la Vinicultura profesó en 1872 en el Instituto Agrícola Catalán de S. Isidro»*.

Estant l' alcohol mesclat y no combinat ab los vins, es clar que tots los procediments que s' empleen pera sa separació, ó sia pera averiguar la quantitat de alcohol que conté un vi, han d' estar fundats en principis físichs. Molts son los autors, uns teòrichs y altres práctichs, que s' han dedicat á inventar y á construir aparatos que serveixin pera aquest objecte; y las personas que desitjin conèixer l' historia d' estas invencions, farán molt be en llegir l' obra titulada *Indications theoriques et pratiques sur le travail des vins* per Maumené, edició de 1858, pág. 7 y següents fins á la 68. Mes cap de tants aparatos com hi ha construïts ha servit pera l' objecte que 's desitja en quant á facilitat en lo maneig y exactitut, com el primer qu' inventá Gay-Lussac y 'l qual ha sigut despres mes ó menys

modificat, empero sense separarse gens de lo que en un principi serví de base pera sa construcció.

L'aparat de Gay-Lussac està fundat en la propietat que tenen l'aygua y l'alcohol de bullir, y ferho á temperatures bastants diferents; mentres que casi tots los altres cossos qu' existeixen en el vi no son volátiles. Gay-Lussac pren, donchs, un vi, lodestila en un petit alambí y com sap que per la destilació no deu sortir d'aquest vi mes que l'aygua y l'alcohol, recull aquets dos cossos en un aparat condensador, mentres que 'l sucre, la materia colorant, las sals y tots los altres cossos qu' existeixen en el vi se quedan en la vas de destilació: vaig, donchs, á explicar no l'aparat inventat per Gay-Lussac, ja que aquest no 's construeix ja avuy en dia, sinó'l mateix modificat per Salleron y per altres fabricants moderns, qu' apareix representat en la

Fig. 8.ª—Alambí Ritcher.

Consta aquest alambí d'una caldereta de coure B en la qual se posa 'l vi que 's tracta de destilar; un canó D que s'ajusta á la part superior de la caldera, per medi de la brida E, condueix los vapors que surten d'aquella al serpentí condensador C contingut en lo refrigerant E: altra brida E igual á l'anterior uneix lo canó D ab el serpentí condensador. Si l'aygua que 's posa pera verificar la condensació se calenta massa, se la renova tirantni de freda pel embut G mentres que la calenta surtirá pel canó H. Lo líquit condensat surt pel bech del serpentí, y 's recull en la campana L. L'aparat se calenta ab la lampareta A. La campana de cristall L que serveix pera medir lo líquit te una senyal a marcada á certa altura, y mes avall altrás duas que senyalan la meytat y'l ters del volum que hi ha fins á dita senyal a. Lo termòmetre y 'l alcohòmetre F completan l'aparat.

Pera ferlo funcionar se comensa per omplir la campana L de vi fins al rasgo a; se tira aqueix vi en la caldera B; s'ajustan las bridas EE; se posa aygua en el refrigerant C; se posa la campana L sota del bech del condensador, pera recullir lo líquit destilat y s'encen la lámpara. Quan la canti-

tat de líquit destilat arriba fins á la meytat s'apaga la lámpara, se deixa qu'acabi de caure 'l líquit qu'hi ha en lo serpentí, se separa la campana de sota del alambí, se la ompla ab aygua destilada ó de pluja, tant exactament com sia possible fins al rasgo a y s'introduheix lo termòmetre y l'areòmetre F. Abans de pendre las indicacions que marcan aquests aparatos es necessari que passe una estona á l'objecte de que hagen pres be la temperatura del líquit.

La campana L no te cap mida determinada; pot ser de cualsevolga; aixis es que quan se trenca y no se'n te altre á má se pot suplir ab un vas cualsevol en lo qual se reemplassa lo rasgo a per un paperet enganxat al entorn. Lo qu'interessa, y en aixó si que s'hi ha de posar molt de cuydado, es que la cantitat de vi que 's coloca al comensar l'operació, y la de alcohol y aygua destilada ó de pluja que 's posa á la fi, sian matematicament iguals, si es possible, puig lo mes petit descuyten aqueix punt, produheix un erro considerable en l'operació.

Pera treballar ab aqueix aparat se tenen de pendre algunas precaucions á fi d'evitar erradas de importancia.

En primer lloch després d'haver tirat lo vi de la campana al matrás convé netejar aquesta ab una mica d'aygua de pluja ó destilada, pera traure las gotas de vi que poguessen haver quedat unidas á sas parets y tirar aquest líquit á la caldera.

En segon lloch després d'haver afegit aygua al líquit destilat es necessari mesclar be estos líquits; al efecte se tapa la campana ab lo palmell de la ma, tenint compte de que no s'escape cap gota y se la remena be tres tres ó quatre vegadas.

En ters lloch s'ha de tenir compte d'humitejar lleugerament ab els llavis l'espiga del areòmetre abans d'inmergirlo en lo líquit.

Si 'l líquit, qual riquesa alcohólica se vol determinar es pobre en alcohol, com succeheix ab las cervesas, los vins fluixos etc., etc. basta destilar la tercera part del líquit; empero si es mes rich en alcohol llavors se 'te de destilar fins á la meytat: pera aquest objecte te la campana las marcas un ters y la meytat.

Aqueix aparat está destinat al us dels agricultors y negociants en vi que necessitan transportarlo sovint d'un punt á l'altre; per consegüent s'ha procurat reduirlo de volum tot lo possible pera lo qual l'espiga del areòmetre no es complerta. Aixó pot motivar que si 'l líquit que s'ensaja es molt alcohólich l'areòmetre no suri; sinó que toqui al fons de la campana; en aquest cas se llansa la meytat del líquit ab la major exactitut, s'hi afegeix altra cantitat d'aygua destilada ó de pluja y 's medeix de la manera abans mencionada; se dobra 'l resultat obtingut y aquesta será la graduació final.

Preu dels aparatos que 's citan en la 2.ª llistó en casa del óptich D. Federico Font, successor de Taylor.

Cápsulas de porcellana de 16 á 18 centímetros... 26 rs.
Lámparas de metall ab suport... 24 »

Buretas Gay-Lussach divididas en mitjos centímetros cúbichs.	34 rls.
Id. id. id. en décims de centímetros cúbichs.	36 »
Id. id. id. en quints.	36 »
Id. inglesas id. en cents. cúbichs.	36 »
Id. id. id. en décims.	40 »
Id. id. id. en vigéssims.	46 »

Preu dels reactius en la Farmacia de la Trinitat á càrrech del Doctor Canudas, carrer de la Llibertat, n.º 21, Barcelona.

Litro d'aygua destilada sense l' envas.	3 rls.
Litro de disolució de carbonat de sosa químicament pur, á rahó de 53 grams per litro y graduat á 15.º del termómetro centígrado.	10 »
Litro de alcohol del comers pera cremar.	6 »
Plech de paper tornassol.	2 »

(Seguirá.)

LLUIS JUSTO Y VILLANUEVA.

LA GUERRA D' ÁFRICA.

Lava, que en lo bell mitx de nostra esfera
bulls en onas de foch,
de Nápoli abandona la ribera,
que no vol ta claror la náu velera.....
¡Rebenta en lo Marroch!

Ab tos torrents de poblacions paganas
cremares los altars.
Per fer pas á las tropas cristianas
crema, sino las vilas mussulmanas,
llurs boscos seculars.

Y en los saulons del Sahara á assedegarse
fugirán los lleons,
y 'ls que van de llur carn á alimentarse
no pensarán ab feras igualarse,
¡tal volta serán bons!

Que al negre y 'l blanch, al denerit ó atleta
un cor los doná Déu.
Si la fera ab amor sos fills alleta,
¡pot ignorar lo poble del Profeta
dels sentiments la véu?

Mústigas viuhén las palmeras solas
del África al calor;
y 'ls fassers de las platjas espanyolas
diuhén al vent del Nort:—A tu que volas
fém missatjer d' amor.

Porta de nostres càlzers en'tas alas
la pols flayrosa avall;
y, si nostres sospirs passant eczalas,
las veurás de penjoys que son llurs galas,
enjoyar lo plomall.—

Pels cors que 'l fatalisme n' apresona
devalláu raigs de fé!
Ja la victoria lo penó corona
de la Creu y en los temples no s' entona
l' himne de páu ¿Perqué?

Qu' es la Créu? Duás brancas d' olivera:
y la Lluna un alfanch.
La Créu en los cristalls se reverbera;
la Lluna per mirall tè la fal-lera
de voler rius de sanch!

Per ço ans que captiu lo ferro 's clava.
al cor lo marroquí:
puig créu que ja per rébrel s' enjoyava,
y sanch hont mirallarse demanava
una ensisera hnrí.

Pèl poble tan ardent com sas arenas
lo premi es lo plaher.
D' un sant amor lligáu ab las cadenas,
y cantarà en sas trobas, de fé plenas,
á un Deu, y una muller.

DAMÁS CALVET.

Elcher Febrer 1860.

LA ROSA DE SANG.

Al cim d' una alta montanya hi havia un estany
de claras aigües, al voltant del qui hi verdejava la
herba ab may vista ufana. Per la esplanada qu' eixa
'n feya se passejava un dematí á trench d' auba una
donzella, la qui, sortida feya poch del estany, ana-
va matisant ab perlas las gayas flors que en la herba
creixian. De sopte trencant l' espés brancatje que
aquella plataforma tancava, aparequé un jove de
ben disposta forma, que al veure la jovencela es-
clatá ab un crit de sorpresa, que feu girar á eixa
y fugir mes que depressa envers un bosquet de
frescos tanyes que hi havia. Lo jove hi va corre, se
ficá entre mitj dels arbres, regirá per tot arreu,
mes en lloch va trovarla.

Podeu contar quin va esser lo seu desespero: s'
assegué á terra y resolgué quedarse fins á tornarla
á veure quan al cap d' una estona, en mitg d' aque-
lla quietut s' alsá una veu argentina y pura que 'n
cautivava l' ánima y ell al só de la cansó va pendre
dols somni. Llavors los tanyes hermosos, fjemats y
tendres, comensaren de moures, estengueren sas
brancas, son ull aná arrodonintse fins á formar una
cara, sas brancas ne formaren, brassos y dividintse
per baix lo tronch, n' isqué de cada un d' ells una
galan donzella, prima y esbelta, de forma arrodo-
nida y tan ensisadora que s' hauria pogut compa-
rar ab la mes hermosa fada.

Se juntaren poch á poch, se dirigiren envers lo
jove y cullintne á mans plenas las flors, lo cubriren
ab ellas. De segur que 'l jove ho devia veure ab
los ulls de l' ánima donchs que son rostre era es-
pressiu y sa boca sonriguenta. Y voltant, voltant
caigué á una de las donzellas una perla de son co-
llaret que aná á parar al pit del jove y aquest va
despertarse.

Desseguida totas las jovencelas apretaren á corre
y en un moment foren desaparecudas, menos la
que havia perdut la perla que no fou prou amaten-
ta y deixá agafarse pel jove; aquest va cullir una

rosa, encesa com una grana, li feu present d'ella, li posà al mitg del pit y la noya tota conturbada, 's deixà menar per ell per aquella encatificada y reclosa plana, quan eixint un galápat de dins de terra 's posà á perseguirlos, y no tingué altre recurs la noya que tirar-se á dins de l'estany ahont quedá convertida en cisne, blanch com una tofa de neu, menos una taca encesa y rodona que al mitg del pit va quedarnhi.

Lo jove irat se girá envers lo galápat pera matarlo, mes aquest li llessà una alenada de brí, y 'l jove va sentir-se abaixárseli lo cos, eixirli pels per tot arreu, allargárseli la cara y engroixintse tornar-se en lleig y fornit ós que sols de mirar dava basarda. Duas llágrimas s'escaparen de sós ulls, y, dirigintse envers l'estany, lo cisne així que 'l va veure va espahordirse y estenent sas alas fugí que prompte 's perdé de vista.

L'ós se 'l mirá bona estona y ja no veyentla, se posà á caminar á la ventura Bosch avall, sense saber ahont darla. Camina que caminarás se li feu fosc en una gran espessor de boscuria y seguint los instints de sa nova forma, no pará fins á trovar una cova. S'hi va ficar, s'arreglá un bon jas y moventlo la gana aná cercant per tots los recons s'hi havia alguna cosa bona pera refer sas perdudas forsas.

Cova endins, cova endins, li paregué veure al cap d'avall de tot una claror blanca y luego ohir una remor com d'aigua que s'anés movent. Ell que s'hi acostá y 't veu una gran montanya d'aigua que per tot arreu en millions de raigs anava reflectint la lluna que dessobre mateix hi queya y á dalt tot nadant lo cisne qu'era la seva enamorada: s'hi acostá mes y per las voreras del estany hi vejé un estol de bellíssimas donzellas qu'anavan cridant al cisne com si volguessen ajudar-lo á eixir del aigua. Y ab aixó conegué qu'era dessota de l'estany de sas desventuras; enamorat com un foll correu cap á lo crestall que clohia l'aigua y l'anava á trencar si tot d'un plegat no se li hagués acudit que en ferho se li anegaria la cova, ofegantlo á n'ell y privant á sa enamorada de l'estany qu'era allavoras l'únich consol que li quedava. Així es que no gosá á tocarlo y 's posà á mirar al cisne á qui la taca encesa del pit se li reflectia aigua avall fins á serne ab lo jove de lo qual n'havia gran contento.

Estant en aixó arribá prop d'ahont ell era una manadeta de peixos, los qui fent conversa comensaren á esplicar la desgracia del jove y la noya.

Y un d'ells que diu:—Y lo que es pitjor es que ell no sap lo modo de lliurar-se de aquest malefici, ni de desencantar tampoch á la jovencela y sas companyas.

—Y quin es?—Digué un altre.

—Be 'n fácil de saberho, mes tenimne compte que 'l galápat no 'ns senti. Dalt dels núvols vola l'águila mes poderosa que may hagi atravessat l'espai; d'estesas alas, punxagut bech y llargas urpas es poderosa per vence la mes ardida bestia que crihi la terra; sols qui la matará y pëndreli 'l pode-

rós talisman que 'n son pit ne guarda pugui, haurá victoria del galápat, encantador d'eixa comarca y tornarà donzella y jove en sa primitiva forma.

Y pegant tots los peixos una quadeta á l'aigua, en ample rodona s'escamparen y lliscant suauement per l'aigua deixaren buyt lo lloch que ocupavan.

Lo jove que ab tota atenció s'ho havia escoltat, vejé una porta del cel oberta; no sabia com, mes era precis que arribés á vence á l'águila. A n'aquest efecte eixí de la cova, cercá lo pi mes alt que va trobarne, se 'n pujá pí amunt y quan fou dalt de tot que quasi la terra no s'ovirava, agafá la pinya mes grossa que va trobarne y se la va posar á covar esguardant sempre de fit á fit lo cel.

Així passá una llarga estona de temps, potser anys, que ni ell mateix va donarsen compte: ab l'escalfó del cos los pinyons anaren grillant y una volta pins grossos que per tot arreu eixian, veyent un dia lo jove al seu dessobre mateix volar á l'águila que tot just s'ovirava, ab tota sa forsa, que com de os era molta, etjegá aquella espantosa máquina, la que anant á donar á l'águila la encrehuá entre sas brancas y la feu caure cap abaix ab impetuosa furia.

L'ós com podeu contar l'aná seguint ab la vista, y quan la vejé abaix ni tant sols va baixar del pí sino que ab un bot va tirar-se cap á terra, tal era l'afany que tenia pera matar á l'águila. Mes aqueixa no per veures presa 's donava per vensuda, sino que arrapant ab sas urpas una arrel de pi que de terra eixia, la arrencá d'una estravada y ficantse per lo furat que la furganta arrel deixat havia va desapareixe. L'ós s'hi llessá, mes ja no hi fou á temps; no obstant com estava tan ple de desespero agafá una branca, aixamplá 'l forat y 's va ficar adins, endins sempre sens may pararne.

A tot aixó lo galápat n'havia hagut esment y foll de rabia 's havia llessat á l'aigua pera matar al cisne com ho hauria fet, si aquest ben amant no hagués emprés volada. Y volant, volant aná á parar á una illa que á l'altra mar era y á n'ella á un castell ahont no hi havia persona alguna.

L'águila seguint lo forat havia anat cap á dins de la terra fins que trová las arrels de l'altre part de mon y estirantne una no pará fins á eixir á la llum del dia seguida sempre ab perseveradora constancia del descidit os. Mes com l'águila anava devant y al eixir en terra havia pogut preparar-se, quan eixí l'ós, cansat d'haver tingut d'aixamplar sempre la estreta via, se tirá al seu dessobre, l'agafá pel coll y estrenyentlo be, empresonat se 'l endugué cap á son castell qu'era al que havia anat á pará 'l cisne.

Aquest quan ho vejé ne fou pres de gran tristesa y pensá desseguida 'l modo de lliurar al enamorat de la seva ánima. A n'aquest fi, s'arrencá la encesa rosa de son blanch pit y tot sagnant se 'n aná al peu d'una montanya á demanarli ajuda, y la montanya obrí un de sos costats y ab impetuosa furia n'isque una horrible ventosa que tot va arre-bassarho, sinó 'l castell qu'era de ferro clavat á las

entranyas de la terra. Los arbres mes corpulents en un no res, abalansantse ab estridents xiulets, queyan á terra y res va quedar en peu.

Llavoras lo cisne, tot sagnant, se 'n torná al peu de la montanya y mostrantli la rosa li demaná ajuda y la montanya obrint un forat al cim d' ella, deixá anar un volcan de foch que en un instant tot va abrusarho no deixant res en tota la illa sino es lo castell que com de ferro tot lo mes va enrojir-se.

La noya 's vejé altre volta perduda; mes tornant á la montanya ab la rosa ple de sang lo pit, li demaná altre volta ajuda y la montanya obrint un forat al peu d' ella, deixá anar un doll d' aigua que tot va comensar á anegarho fins lo castell que no per ser de ferro se 'n lliurava. Quan l' águila vejé aixó, de lo mes amagat del castell tragué una tortuga d' or y llensantla damunt de la aigua s' hi tirá ab l' os anant nadant per sobre. Lo cisne quan ho vejé, desde la montanya ahont sempre s' havia quedat, se vejé perdut, y, dessangrantse, comensá l' aigua á enrogir-se y á mes enrogir-se fins á esser á la tortuga, que tocantla un poch va ferirla y ferla anar á fons junt ab sa carga, sino es l' os, que 's posá á nadar com á bestia gróssa, fins á parar á la montanya.

Una volta alli trová ja quasi lo cisne mort y ab tot cuidado li tapá la ferida y aná guarintlo mentres la deu d' aigua s' estroncava y la terra s' anava aixugant fins á quedar-se seca. Llavoras l' ós, se 'n aná á recorre l' isla fins á trobar á l' águila que quasi ja era morta, lluitá ab ella, la va vence, la obrí pel mitg y del fondo del cor li tragué la pedra maravellosa. Ab ella se 'n torná cap al cisne á qui contá tota la conversa qu' havia sentit als peixos, la virtut que tal pedra tenia pera desencantarlos y acabá per pregarli que ja que volava travesés tota la mar y ab la pedra matés á lo galápat.

La noya hagué gran sentiment de deixar-lo allí sol, y emprenguent vol no pará fins á esser al estany de claras aigües, ahont trová á los arbres en que eran sometidas sas companyas tots mústichs y quasi sechs pels mals tractes que cada dia 'ls donava 'l galápat desde qu' ella havia fugit, no deixantlas tornar noyas, y pegántlosi cada dia.

Y n' hagué gran sentiment, y ab lo talisman á la má va comensar á buscar lo galápat, y, no trobantlo, no tingué altre recurs que anarsen á la cova desde ahont l' ós havia sentit la conversa dels peixos y demanantlosi ahont aquell se trovava, aqueixos li digueren com havent sapigut la mort de l' águila s' havia amagat dintre del estany y que si volia matarlo no li quedava altre recurs que vuidar ben be l' estany, pera lo qual construhís primer un forat al sostre de la cova ahont amagarshi ell, n' obrís despres un altre á terra d' ella á fi de que poguessin ficarshi tots los peixos y trencant lo crestall que tancava l' aigua, la deixés escapar fins á no quedarnhi gota.

Lo cisne feu las duas covas, trencá despres sols una mica lo crestall pera que 'ls peixos poguessin

eixir sens que 'ls fes malvé la corrent y quan tots foren al clot fet pera ells, trencá la crestallina tanca y l' aigua ab un doll espantós omplí tota la cova y se llensá al defora ab gran admiració de la gent del voltant que vejeren eixir una deu tan grossa d' aigua sens saber d' ahont podia provenirse. Així sortí tres dias y tres nits, al cap dels quals quedant sech l' estany, se n' hi entrá lo cisne ab lo talisman á la má, cercan lo galápat.

Lo qual quan se vejé perdut isqué del amagatall ahont era y enfellonit se llansa demunt del cisne qui l' hauria passat mal si no fos estada la pedra maravellosa que fascinantlo lo deixá esmortuít á terra. Llavoras lo cisne va agafarlo, pegá volada ab ell cap á la vorera del estany ahont verdejava la fresca herba y cullint las gotas de rosada que campejavan en sas fullas aná ruixant al galápat, que á cada gota posava uns crits horrorosos y anava morint en mitg de convulsions espantosas, fins que ab lo talisman acabá de matarlo.

Llavoras se 'n aná á una fonteta d' aigua clara qu' anava envers l' estany, se rentá be ab ella, y aixís que l' aigua li tocá la encesa rosa del pit ahont encara hi duya 'ls senyals de la ferida, se l' juntaren las plomas de las alas, del capdemunt d' ellas n' isqueren duas blanquíssimas mans, las potetas se li estiraren tot arrodoníntseli fins á tornárseli camas, lo cos y cap se li tornaren de hermosa forma y va eixir una joveneta hermosa y bella que si avans era guapa, llavoras encara ho era mes, com may cap hagi trepitjat la terra; mentres tant los arbres s' havian anat rejuvenint, havian pres mhimient y de cadascun d' ells eixit una gentil donzella, que havian anat á fer acatament á la primera com á reyna y senyora donchs qu' era una primpcesa encantada.

Totas juntas tractaren de salvar lo jove que tan havia suferit per aqueixa y recullint totas las flors que trobaren, van anarsen al forat per ahont l' águila y ós havian travessat lo mon, per lo qui deixaren anar la garlanda que d' ellas feren, cridant á l' ós que s' hi agafes. Aquest tot trist de no tenir á la seva enamorada, ja quasi era mort d' anyoransa y ab prou feynas pogué arribar á cullir la última de las flors de la garlanda; mes coneixentho las de dalt se posaren á tirar desseguida y tragueren l' ós á dalt que ni donava senyal de vida. La primpcesa hi corregué, aná á cercar aigua de la fonteta clara y tirantnhi pel desobre, l' ós torna á revivre y poch á poch, poch á poch, aná cambiantse en jove, ardit y galant de ben disposta forma.

Quan tots dos se vejeren, vessaren llágrimas d' alegria y estigueren llarga estona abraçats sense poder dir paraula. Mentres tant l' estany s' anava omplint de clara y hermosa aigua, los aucells feyan refilar sos hérmos cants per lo espés brancatje que clohia la plataforma y l' herba engalanada ab los colors de cent floretas, anava verdejant ab may vista ufana.

Y jovencel y noya se 'n maridaren y anant al regne d' eixa ab tot l' acompanyament de sas don-

zellas, foren proclamats reys y isqueren felissos per tots los anys de la sua vida.

FRANCISCO MASPONS Y LABRÓS

Agost de 1872.

INVENTARI DE LA TRESORERIA

DE LA

SÉU DE GIRONA

FET EN 1470.

(CONTINUACIÓ.)

EN LO ERMARI PRIMER DELS VESTIMENTS

EN UNA CAPSA LONGA SON LES COSES SEGUENTS.

73. Primo tres flochs de capes de seda vermella e dos de verts ab botons obrats de fil dor.
74. Item en laltre capse petita ha hun pom dambre gor-nit de argent ab algunes perles.
75. Item en una capsa quadrada ha alguns collas de *draques* e *sotsdraques* de diverses colos (1).
76. Item en dit hermari atrobi tres stoles brodades dor e de seda ab ymagens, e quatre stoles de diverses colos, e vuyt maniples de diverses colos.
77. Item tres stoles de seti negre ab floquedures de seda vermella.
78. Item hun drap de brocat blau, qui serveix a la *scala del moniment*.
79. Item un sobresel de seda blancha ab barres dor.
80. Item un sach de li ab molt fedatge de trossos de fresedures.
81. Item una tunixella de seda blaua, molt vella, bro-dada dor de luca.
82. Item altre tunixella dolenta blaua.
83. Item unes cortines de tres pessas ab barres grogues e vermelles e blanques, velles; e dues tovelloles affigides de *drap de almaria* (2), qui servexen per lo moniment; e hun drap dolent brodat dor de luca de pocha valor. Sta tot plegat en hun tros de cortina de tersanell blanch e ver-mell.
84. Item hun gran *sinzell* de seda blaua (3).
85. Item una cassulla de seti vermell, vella, ab hun fres devant, altre darrera dor sutil.
86. Item una tovellola de color de *all e vinagre* ab listes blaues e als caps hun tros de lista blanque.
87. Item xviii amits qui serveixen per les capes.
88. Item hun tros de vellut torengat o groch, nou.
89. Item xv amits ab vetes per vestir-se a missa.
90. Item xii camises romanes, totes emperamen-tades.
91. Item una casulla de stamenya blancha qui serveix al domaher com diu missa al altar maior en temps de co-resma ab tres maniples e dues stoles ab floquedura de seda.
92. Item dues capes de cotonina per diacha e sotsdiacha per los diumenges de coresma.

(1) «*Draque*» falta en Labernia. Sobre la explicació d'eix mot d'origen árabe, vejis' Dozy, *glossaire des mots espagnols et portugais dérivés de l'arabe*, art. ADARASA.

(2) La ciutat de Almería.

(3) *Cingul* ó *cingleta* del llatí *cingellus*, *cingillus*. Vejis' lo núm.º 204.

93. Item dues cortines blanques ab floquedura blanqua de fil, qui servexen al altar maior a la coresma ab xviii anells dargent, o semblen esser de argent.

94. Item quatre camises romanes de li, qui servexen al digous sant e divendres sant.

95. Item hun cubertor blanch de cotonina per lo altar maior en temps de coresma.

96. Item hun pali vell de seda blancha tot squinsat.

97. Item hun drap de brocat de fil blanch, qui serveix al divendres sant per cobrir la creu.

98. Item un altre cubertor del dit altar fet de randa de fil blanch.

99. Item un altre drap de li per lo altar appellat de *gines-ta* (1), per dit altar ab ventalla.

100. Item un altre drap brodat de fil per dit altar.

101. Item hun pali de seti blanch per lo altar per dit temps de coresma.

102. Item dues tovelloles, la una ab floquedura al cap de fil blanch ab randa blaua, laltre ab serrells vermells e blanchs per exugar los peus al digous sant.

103. Item hun pali per la trona, qui serveix a prehicar a la *scala* (2), de drap de pampolat.

104. Item una tovellola gran ab flochs vermells, broda-da dor e de seda vermella e blanque, qui serveix al pedro lo die dels rams.

105. Item hun pali vell de seda blancha, qui serveix per cobrir les fonts a pascha e *sincogesima* (3).

106. Item hun pali de figures de homes molt vell.

107. Item dos palis de seda ab algunes figures folrats de tela groga, molt vells (4).

108. Item una cortina blancha, qui serveix a *sent mer-ti*, com lo bisbe beneheix la crisma.

LO SEGON HERMARI.

109. Item hun drap o pali, qui serveix a les cadires ahon seu lo Sor. bisbe com fa lo ofici. Es de seda blancha brocat dor de lucha ab les vores brodades de *armes de arego e flor de lir*.

110. Item hun dosser de brocat blanch dor de luca, fol-rat de tersanell vermell e groch, ab les vores brodades de *armes de arego e flor de lir*.

111. Item hun gremial de brocat tenat, ab floquedina als peus; e als costats hun tros de vellut groch ab floquedina streta.

112. Item un gremial dolent per lo *bisbe que los fedrins fan a nadal* (5).

113. Item tres mantells de la Verge Maria del altar: la hun de vellutat carmesi, altre de vellutat vert, altre de ve-llutat negre, folrats de vays.

114. Item un altre mentell de dita ymage de seti blau, brodat de steles ab perles menudes.

115. Item dos mantells blanchs de seda: la hun de ve-llutat, laltre sens pel, seti.

(1) Patronat per la familia de *Ginestar*.

(2) Del altar major.

(3) Pentecostes.

(4) Micer Alfonsello intercalá: «apellats dels *grius*; foren per manament del Sor. bisbe e capitol donats la hun a sent miquel laltre a les vergens». A la marge posá: *no son a la tresoreria*, y de llur lletra los receptors afegiren: «*habui ego ge-raldus campis pro altari virginum; et ego campa pro altari sancti michaelis unum pallium*». Segueix manuscrit de Micer Alfon-sello: «*Item ne meni tret un pali feriat*».

(5) Abús, contra lo qual luego veurem que justament s'al-sá Micer Alfonsello, si bé no pogué del tot extirpar.

116. Item dos mantells de vellutat negre: la hun velutat sens frange, laltre sens obres.

117. Item dos mantells de dita nostre Dona, de seda vermella brocada dor de luca.

118. Item dos mantells: hun vert ab fres a les vores de-
vant, laltre de vellut carmesi, molt vell, ab barres dor.

FIDEL FITA.

(Seguirá).

I.

Alçar los ulls y contemplá amorosa
l'imatje pura de mon bell ideal
de front polít com un espill de marbre
'hont hi va la bellesa á enmirallars',
llávis de porpra ahont lo somriu hi juga
com juga l'ayre entre 'l gentil canyar,
lluhint sos ulls entre les seyes rosses
com entre núvols d'or lo Sol brillant,
y ses mans tindre entre mes mans estretes,
y ab la llum de sos ulls abrigallarm',
y oint d'un cor fidel les bategades
responent á mon cor enamorat,
y 'l pensament tindre volant á la hora
juntat al d'ella com coloms aymants,
y entre esperances d'esplendent gloria
l'esdevenir com á present fitar,
y oir cantades y armonies vérgens,
y ajuntarnos per elles encisats,
cloure 'ls ulls y los alés confondre,
y un bes sentir sobre mon front passar
com á la cima de enasprada serra
besa l'aubada ab son primer esclat.

Jo açó ho somnio ho concebesch ho sento
mas ay! no ho puch gosar!

II.

Anar pe 'l mon quan ja la llum devalla
embolcallat ab l'ombra per mantell
y caminar com un poruch fantasma
sens fer ramor pe 'l llarch de les parets,
y arribá' enfront de son palau ab ánsia,
y ses finestres contemplá ab dalé
vessant l'amor, lo goig y la ventura
en cants d'amor y respiralls de pler,
y cluchs los ulls fantasiar sa cambra
y l'home veurhi que 'm rabassa 'l cel
que ab ses caricies l'amor meua enjoya
y trena y besa sos daurats cabells,
sentir que 'l cor va atravessant un eyna
sens tall de mort, tota amarada en fel,
y 'l fer colpeig dintre ma pobre testa
d'un polç febrós que retenteix revent,
y semblarme que 'l mon roda ab mes furia,
que tot riu entorn meu y m'escarneix,
y ab l'ira al cor y flectomant mos llavis
esperitat llençá' un crit al infern,
y demaná' una espurna, una guspira
per arborá' 'l palau, á mi y á 'n ells

Jo açó somnio, ho concebesch, ho sento
y ho peno porque 's ver.

I. REVENTÓS.

REVISTA MUSICAL.

Sinfonía de RIFENZI, per R. Wagner.—L'ARLESIENNE,
de J. Bizet.—MEDITACIÓ, de C. Gounod.

Enguany estém d'enhonabona los qui desitjem sentir y
coneixer tot lo que de notable 's fassa en lo mon musical.
La empresa del Liceo, que ja en altrás ocasions ha demos-
trat son bon criteri y gust, nos ha endressat ultimament
algunas estonas de verdader plaier, ab l'audició de las tres
pessas orquestals que donan motiu á aquest judici.

I.

Desconegudas son per la major part del nostre públich
las obras del mestre alemany Wagner, célebre geni que ha
mogut una verdadera revolució en l'art dels sons y que
ha donat ocasió á infinitas polémicas entre los músichs y
crítichs de tot lo mon il·lustrat; era, donchs, un aconeixe-
ment l'anunci de la execució de una de sas obras, encar
que eixa fos solament la sinfonia de Rienzi, una de sas ópe-
ras mes populars, inspiradas y melódicas: aixís ho compren-
gué l'estol de aficionats que Barcelona entranya acudint al
nostre gran Teatre en la nit del estreno de la mencionada
pessa.

Nosaltres que haviam sentit á mes de quatre judicar se-
verissimament las creacions de Wagner, y depressiar ab
amarga ironia y escudats en lo mantell de *eminencias* no sols
sas obras, sino fins sos partidaris ansiavam que una audició
perfecta y seria nos vindiqués, y demostrés als qui tan alta
portavan la bandera de la ignorancia y de la oposició sense
fonament y per sistema, que no convé oblidar aquell antich
y filosófic refrá de nostra terra: «Qui de roba de altre 's
vesteix al mitj del carrer lo despullan.»

No pensem fer un anàlisis detingut de la nova sinfonia; en
altre ocasió que creyem próxima, si Deu ho vol, publicarem
una serie de articlets pera dar á coneixer á nostres lectors
la contextura y forma de las particions de Wagner y allá
podrem tractar ab mes estensió de la que 'ns permeterian
los estrets límits de una revista, de totas y cada una de sas
óperas, literaria, artística y filosoficament consideradas.

Direm, donchs, per avuy que la sinfonia de Rienzi entus-
iasmá á nostre públich que 'n demaná la repetició, que la
pessa te motius grandiosos com lo del *andante* que produ-
heix un efecte màgich, que la orquestració es brillant, nutri-
da y plena de detalls ben trobats y desenrotllats que obli-
gan al mes apassionat contrari de la música de Wagner á
reconeixer en aquest compositor coneixements profundís-
sims dels timbres y efectes de sonoritat en tots los instru-
ments.

De la execució, dirigint En Eusebi Dalmau y tocant l'
aplech de verdaders professors que forman la orquesta, que
podem dirne?: val mes no ferne menció, prou que ho sabem
lo que 's fá sempre que la llum de la fé enflama sos cors de
artista.

II.

Altres de las composicions estrenadas fou una *suite d'or-
chestre* sobre lo melodrama francés *L'Arlesienne*, música de
Bizet compositor nou també pera nosaltres.

L'estil de Bizet, es franch, elegant y espontaneo y sa
música guanya immediatament la voluntat fins dels profans
que per primera volta la senten. Si á aytal mérit indiscuti-
ble, s'hi afegeix un treball pensat y perfectament conduhit
de orquestració, deu considerarse al autor de *L'Arlesienne*,
compositor distingit y digne de ocupar un lloch preferent
en lo catàlech dels genis que han enriquit ab sas produc-
cions lo repertori que es indispensable coneguia á fondo qui
al bell art musical vulguia dedicarse.

En quatre parts principals divideix Bizet sa *suite d'or-
chestre* y son: un cant popular provençal, la *Marcho dei Rei*,
melodia inspirada y franca que insinuan los instruments de
corda al unísono y que 's reproduceix ab diferents efectes
de orquesta després: tots igualment brillants y ricament ar-
monisats: es aquesta plana una mostra evident dels infinits
recursos de que pot fer us un compositor de talent, pera
dar importancia y fer ressaltar las bellesas que regularment
entranyan los cants populars, fins á mouer l'admiració y
entusiasmar al públich.

La segona part de la obra es un *minuetto* segons ha apa-
regut be al autor anomenarla; mes no 's creguian nostres

abonats que Bizet censervés lo ritme del ball que porta lo mateix nom, lo temps del *Minuetto* de *L'Arlesienne* es sumament mogut y festiu, es lo ritme de un *scherzo* com se trova en moltes sinfonias de Beethoven, Mozart, Haydn, etc.

Lo *Minuetto*, dignemho de una vegada, es una pessa en que no te per agafarse qui criticarla vulla; es un treball acabat y perfet afegit á una melodia arrebatadora que arrenca los picaments de mans del auditori y que 's devora sense fatiga ni cansanci; allí las modulacions, los efectes de orquesta, lo treball de contrapunt y lo geni del creador se juntan, se confonen, se reproduheixen formant un colossal tot que dona per resultat un crit de admiració arrencat á nostras bocas, un picament de mans entusiasta ab que lo cor desfoga lo plaher que l' ocasiona tanta bellesa, geni tan gran.

Segueix lo *Adagietto*, tendre cantarella, tan delicada y franca que 'ns enterni de debó y nos va fer coneixer que també ab poch instruments (donchs en lo *Adagietto* sols toca lo *cuarteto*) se pot lograr la originalitat y l' efecte, y que Bizet no es de aquells autors que ab molts elements deixan trossos débils en sas composicions, sino al contrari, de poch ne fa lo gran; testimoni ne sia la insistencia ab que la numerosa concurrencia que assistí al estreno de *L'Arlesienne* demaná la repetició de son *Adagietto*.

La última part de la *suite d'orchestre* es lo *Carillon*, digne final que corona la producció. Es aquest període un treball tan típic y especial que durant sa execució lo auditori passa de sorpresa en sorpresa, embadalit y estranyat de que tres úniques notes sobre la tercera, tónica segona, que constituheixen un sol compás de tres per quatre y que se repeteixen continuament mentres dura lo *Carillon*, se pugua trevallar y modular del modo que Bizet ho fa, y l' entusiasme arriba á son comble al sentir creixer la orquesta fins al estrem de forsa y disminuir consecutivament sens perders per un sol moment lo motiu del *Carillon* sempre nou, espontáneo y original. Un crit unánime demana també la segona audició del final de *L'Arlesienne*.

La orquesta y son director dignes de la obra y de Bizet, una de las mes lligítimas esperansas de França.

III.

La meditació de Gounod es la última de las pessas de que 'ns ocuparem per avuy; tothom sab que sobre lo primer preludi de J. S. Bach, célebre compositor del segle passat y á qui lo autor del Faust venera especialment, escrigué aquest sa popular é inspirada *Ave Maria* ab acompanyament de arpa, violí y orga.

Nosaltres si la memoria no 'ns es traidora coneixem eixa delicada obra densa dels concerts que dirigi ab honra y bon éxit lo mestre Vianessi, y sempre nos ha produhit lo mateix efecte: es una melodia mística que reuneix á aquesta qualitat lo foch del amor mes encés, y s'apodera del cor del públich fins á ferli vessar llágrimas desde la primera nota; ab una execució regular no recordem una sola vegada en que no s' hagi demanat á crits la repetició de la Meditació del cantor de Faust.

L' última volta que en lo Liceo s' ha fet sentir aquesta obra ho ha sigut per tota la orquesta: duas vegadas se sent lo sagrat cant; en la primera son los violins acompanyats del arpa y l' orga qui l' executan y en la segona es tota la orquesta. ¡Quin efecte mes gran nos produhi! Com unirem los nostres esforços als de la concurrencia tota que demanava la repetició!

Deu li pach, donchs, á la empresa del gran Teatre lo plaher que 'ns ha donat deixantnos sentir las tres inspiradas obras que hem apuntat; no 's aturi en lo bon camí indicat, que á mes del profit que resultari puga, tindrà en son favor l' agraïment de tots los aficionats de Barcelona.

A la orquesta li demanem reservadament que no 's fassa pregar per fernos admirar mes voltas que fins ara *L'Arlesienne* de Bizet.

A En Eusebi Dalmau y á tots los professors felicitem de cor, tots ne son ben dignes.

J. RODOREDA Y SANTIGÓS.

NOVAS.

Tots los periódichs d' esta Capital al ocupar-se ab gran elogi del modo com s' ha posat en escena la *Redoma encantada* en lo teatre Principal, fan constar la circumstancia de ser tal volta esta obra la

primera en qual decorat, trajos y demes accesoris han treballat exclusivament artistes catalans.

Notable per la riquesa y varietat dels trajos y l' lucso dels carruatges fou la cabalgata ab que la *Societat del Born* ha volgut continuar son bon nom en la finida temporada de Carnestoltas, y que terminava ab un gran carro alegórich representant aquell mercat. La Societat seguint sa tendencia catalanista repartí durant lo tránzit pels carrers algunas poesias escrites en nostra llengua y alusivas al objecte. Amés ha encarregat al secretari honorari de la mateixa, En Rossendo Arús y Arderiu l' escriure l' historia de dita societat en sos 15 anys primers, que s' estampará molt aviat.

La Diputació Provincial de Tarragona ha acordat oferir en los Jochs florals d' aquest any una joia á la millor llegenda tradicional sobre fets d' aquella Provincia. Esta mostra de ilustració y amor á la terra, es tant mes digne d' llohana quan ve repetintse cada any, mereixent ser imitada per las demés Corporacions d' aquella classe que son las que mes dehuen interessarse en tot lo que tendeix á donar vida y caràcter propi á Catalunya.

Ha vist la llum lo Calendari Catalá, colleccionat per En Francesch Pelay Briz. En lo próxim número ja 'ns n' ocuparem extensament.

En lo teatre Catalá s' ha estrenat la comedia en tres actes *Lo agraïment*. Saberem ab lo major gust per boca del Sr. Cazorro y entremitj dels entusiasmas aplausos del públich, que la obra pertenyia á D. Joaquim Riera y Bertran. L' autor fou cridat tres vegadas á la escena.

Acompanyat d' una dedicatoria firmada per Don Anton de P. Aleu 'ns ha sigut endressat lo reglament de la societat catalana de seguros mútuos que ab lo títol de Monte-pío de Montserrat s' es establerta en Buenos-Aires *al objecte de aixecar el renom del país ahont varem naixer, corresponent d' aqueix modo á la iniciativa dels nostres venerables antepassats que foren los fundadors de societats de socorros en lo mon.*

La primera de las reformas introduïdas n' es la adopció pera tots los actes de la societat del llenguatge catalá *pera mantenir rica y esplendorosa en aquelles terras la parla qu' ilustraren nostres antepassats y que avuy reb nova vida del excel·lent concell de mantenidors de las lletres catalanas á Barcelona.*

No duplin de cap manera nostres germans de Buenos-Aires que si gran satisfacció podia darse 'ns, no seria altre ni major, que l' veurer en ells tan fidelment retratat lo geni de nostra terra, lo geni de nostres avis, lo nostre mateix geni; al veurer lo disposats qu' están á *aixecar lo nom del país ahont varem naixer*, al veurer en fi que tant catalans som entre mitx dels turons de nostras montanyas com quan solcant espayosos mars escorcollem novas riquesas en llunyadanas terras.

Deu fassi que tots quants germans nostres, per tantas terras escampats, seguint lo patriótic eczemple que l' Monte-pío de Montserrat los dona, posin una pedra mes al colossal edifici catalanista, que tart ó dejorn tornarà á la patria catalana aquella esplendorosa grandesa qu' fou admiració dels pobles.

Rebi, donchs, lo Monte-pío de Montserrat, rebia los catalans qu' en Buenos-Aires residexen, la mes cordial enhorabona, y la mes entusiasta felicitació, qu' en nom de Catalunya tota 'ls hi dona LA RENAXENSA.

Estampa de La Renaxensa, Montjuich del Bisbe, núm. 3.